መንግስቲ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ከበባ

ቃለ-መሓትት ምስ ተስፋይ ወልደሚካኤል (ደጊጋ) ሓልፊ ክፍሊ ኣህጉራዊ ዝምድናታትን ኣባል ሰክረታርያ ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራን

ብሚኪኤል ኣብርሃ

ትርጉም፡- ክፍሊ ዜናን ባህልን ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራ፡

ህዝቢ ኤርትራ ይሳቐ ኣሎ። ጥሜት ኣዝዩ ኣቐንዛዊ ኢዩ። ንሓደ ሰብ ኣብ ሓደ መዓልቲ እትውሃቦ መቑነን ሓንቲ ባኒ ጥራይ ኢያ። ኰሉ፡ ዋላ ውን ደቂ 80ታት ዝኾኑ ደቂ ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን፡ መቑነኖም ክረኽቡ ክስርዑ ኣለዎም። እዚ ከም "ሓለፋ፡ ተቐጺሩ፡ ንጠሚ ኣሎና ዝብል ምጉርምራም ካብ ዝኾነ ዜጋ ክስማዕ ከምዘይብሉ ድማ ተሪር መጠንቀቕታታት ኢዩ ዝውሃቦም። ከም'ቲ ኣብ ዚምባብወ ኮለራ ተሃዋሲ ፖለቲካዊ ሕቶ ኰይኑ ዘሎ፤ ኣብ ኤርትራ ውን፡ ባኒ ተሃዋሲ ፖለቲካዊ ጉዳይ ኰይኑ ኣሎ።

ካብ ደገ ህጹጽ ረድኤት ዘድልዮ ብዝሒ ህዝቢ ኤርትራ 2.5 ሚልዮን ኣቢሉ በጺሑ ኣሎ። መንግስቲ ግን፡ ረዲኤት ኣየድልየናን ኢዩ ብምባል ካብ ለገስቲ ክመጽእ ንዝኽእል ሓገዝ ይነጽጎ ኢዩ ዘሎ። ረድኤት ምቕባል ማለት፡ ናይ ሕርሻ ፖሊሲታቱ ምፍሻሉ እቲ ስርዓት ይእመን ኣሎ ስለዘስምዕ። ኣብ ርእሲ'ዚ፡ ኤርትራውያን ናይ ምዝራብ ናጽነት ተሓሪምዎም ኣሎ። ንመንግስቲ ዝነቐፈ ውልቀ-ሰብ ይኹን ጕጅለ፡ ንሓደጋታት ናይ ማእሰርቲ፡ ዓዛብን ቅንጸላን ኢዩ ዝቃላዕ። ኣብ ከም'ዚ ዝኣመሰላ ጸላም ሃለዋት፡ በሽሓት ዝቑጸሩ ብጥሜት ዝተጠቕኡ ኤርትራውያን ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ህጻናትን ኣብ ጽርግያታት ኣስመራ ወጺኦም "ስቅያት ክንጻወሮ ኣይከኣልናን፡ እኹል መግቢ ንኽብድና፤ ሰውራዊ ሓሳባት ድማ ንመንፈስናን ኣእሙሮናን የድልየና ኣሎ። ሓርነት ወይ ሞት" ክብሉ ከለው እንተዝጅምሩ ኢልና'ሞ ንሕሰብ።

ኣብ ከም'ዚ ዝበለ ኵነታት ሓደ ካብ ክልተ ተርእዮታት ምተጋህደ። ዓቕሉ ዘጽበበ ኣብ ከበባ ዝርከብን መራሒ ኤርትራ፡ ኢሳያስ ኣፍወርቂ፡ ከም'ዚ ዝኣመሰለ ናዕቢ መታን ከይድገም፡ ንጀነራላቱ ኣንጻር'ቶም በማእት ወይ በሽሓት ዝቑጸሩ ሰላማዊ ሰልፈኛታት ልክዕ ከም'ቲ ዝያድ ባረ ቅድሚ ምውዳቑ ብ1991 ዝገበሮ፡ ተኰሶም ክቐትሉ ምኣዘዘ። እቶም ጀነራላት ወይ ነቲ ትእዛዝ ናይ መራሒኦም ምፈጸሙ ወይ ድማ ምነጸጉ። ክልቲኡ ምርጫታት ከኣ፡ ውድቀት ስርዓት ኢሳያስ ምጅማሩ ዝእምት ምኾነ።

እዚ ድማ፡ ማዕረ'ቲ ሓድሽ ብድሆታት ዝኾኑ ሓደስቲ ሰውራውያን መራሕቲ ክፍጠሩን፤ ሰላማዊትን ዲሞክራስያዊትን ብልጽግትን ሃገር ንምህናጽ መደባት ክሕንጽጹን ዕድል ዝኸስት ሓቀኛ ኤርትራዊ ሰውራ ምተጋህደ ነይሩ። እቲ ዝስማዕ ዘሎ ሓበሬታታት ሓቂ እንተደኣኰይኑ፡ ኣብ ውሽጢ ሰራዊት ኤርትራ ምግምማዕ ኣሎ ማለት ኢዩ። ገለገለ ተቓወምቲ ናይ'ቲ ስርዓትን ተዓዘብትን ድማ፡ ናይ ለውጢ መስርሕ ይመጽእ ኣሎ ክብሉ ይስምዑ ኣለዉ። ሽሕ'ኳ፡ ሓበሬታን ወረን ከይወጽእ ዝዕፍን ሃዋህው ኣብ ኤርትራ ሰፊኑ እንተሃለወ፡ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ጸቕጥታት ኣንጻር'ቲ ስርዓት እናዛየደ ይኸይድ ከምዘሎ ዝሕብሩ ምልክታት ኣለዉ።

ተስፋይ ወልደሚካኤል (ደጊጋ)፡ ምኽትል ኣቦ መንበር ናይ'ዚ ኣብ'ዚ ቀረባ እዋን እተመስረተ ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራ፡ ነዚ ዥነታት ኣመልኪቱ፡ እቲ እናዛየደ ዝመጽእ ዘሎ ዋሕዚ ንስደት እኹል ምልክት ናይ ህዝብና ናይ ለውጢ ድሌት ኢዩ ኢሉ። ኣብ ዝሓለፈ መወዳእታ ሰሙን ናይ ወርሒ ሕዳር ጥራሕ 900 ኤርትራውያን ናብ ሱዳንን ኤርትራን ሃዲሞም ክብል ተስፋይ ወልደሚካኤል ሓላፊ ክፍሊ ወጻኢ ዝምድናታት ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራ ገሊጹ። ኣስዒቡ፡ ኣብ'ዚ ህድማታት'ዚ ዝተጋህደ ሓድሽ ነገር እንተልዩ፡ ኣብ መንጎ'ቶም ካብ ኤርትራ ሃዲሞም ኣብ ሽመልባ ተዓቚቦም ዘለዉ ስደተኛታት፡ ክብ ዝበለ ስልጠና ዝተዋህቦም ኣባላት ናይ'ቲ ንፕረሲደንት ኢሳያስ ዝሕሉ ፍሉይ ግብረ ሓይሊ ምህላዎም ኢዩ ኢሉ።

ኣብ'ዚ ቀረባ እዋን ኣብ ዝወጽእ ቃለ-መሓትት፡ ተቓወምቲ ሓይልታት ኤርትራ ብምሉእነቶም ንህዝቢ ኤርትራ ናብ ዕላማታት ናይ'ቲ ንሰላሳ ዓመታት ዝተቓለሰሉን ብ1991 ዝተረጋገጸን ናጽነት ዘብጽሕ ሓድሽ ናይ ኣመራርሓ ኣንፈት ከትሕዝዎ ተዳልዮም ከምዘለዉ፡ ሓላፊ ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራ ገሊጹ። ሰልፊ ህዝቢ ኤርትራን እቲ ብመስፍን ሓጐስ፡ ናይ ቀደም ሚኒስተር ምክልኻልን ሃገራዊ ጅግናን ዝምራሕ ሰልፊ ዲሞክራሲ ኤርትራን ኣብ መስርሕ ናይ ምጽንባር ከምዘለዉ ዝፍለጥ ኢዩ። "ንህዝብና ካብ ፍርሕን ድኽነትን ከነድሕኖ ኢና፤ ህልዊ ስርዓት ኤርትራ ድማ፡ ኣካል ናይ ታሪኽ ኰይኑ ክተርፍ ኢዩ" ክብል ተስፋት ደጊጋ ብምሉእ ምትእምማን ኣረጋጊጹ።

ኣብ ዲፕሎማስያዊ መዳይ፡ ፖሊሲታት ስርዓት ኢሳያስ ንውድቀቱ ዘቀላጥፍ ናይ ዕንወት ኣንፈት ኢዩ ሒዙ ዝርከብ። ንመንግስቲ ኤርትራ ናብ መስርዕ ፈጠርቲ ራዕዲ ዝኾኑ መንግስታት ንምእታው ንነዊሕ እዋን ብኣመሪካ ክካየድ ዝጸንሐ ፈተነታት፡ ቅድሚ ባራክ ኦባማ በትረ-ስልጣን ምሓዙ ምምሕዳር ቡሽ ኣብ ግብሪ ንምውዓሉ ቈሪጹ ተበጊሱ ዘሎ ይመስል። እንተደኣ፡ ናይ ኣመሪካ ናይ ሕጊ ኪኢላታት፡ መንግስቲ ኤርትራ ንሓይልታት ሽበራ ይድግፍን የዐቁብን ከምዘሎ እኹል ጭብጥታት ረኺቦም፤ ነቲ ጸረ-ራዕዲ ሕግታት ናይ ኣመሪካ ኣብ ልዕሊ መንግስቲ ኤርትራ ከተግብርዎ ዝኽልክሎም ነገር የለን።

ኣመሪካን ሕቡራት ሃገራትን ካብ ነዊሕ እዋን ኣትሒዞም ሰበ-ስልጣን ኤርትራ ንተቓወምቲ ሓይልታት ሶማል የዕቁቡን ገንዘባውን ወተሃደራውን ደገፉት፡ እንተላይ ናይ ነፍሰ-ቅትለት ዕጥቅታትን ነተጕትን የበርክቱን ኣለዉ ክኸሱ ጸኒሖምን ኣለዉን።

ኣመሪካ፡ ሕጂ ስጕምቲ ክትወስድ'ያ ዘብሉ ክልተ ክኾኑ ዝኽእሉ ረቛሕትታት ኣለዉ።

ቀዳማይ፡- ኣመሪካ ከም ኣሸበርቲ እትፈልጦምን ምስ ኣልቓዒዳ ዝምድና ኣለዎም ኢላ ትኸሶምን ናይ ሶማል ጥሩፋት ተቓወምቲ ኣብ ሶማል ላዕለዋይ ኢድ እናሓዙ ክመጹ ይርኣዩ ኣለዉ። እዚ ድማ፡ ኣብ መንጎ ስማላውያን እንዳታት፡ ካልኦት ዝተፈላለዩ እስላማውያንን ዓልማናውያንን ጕጅለታት ደማዊ ጐንጽታት ከኸትል'ዩ ዝብል ስግኣታት ኣሎ። ኤርትራ ድማ፡ ነቶም ተቓወምቲ'ያ ትድግፍ ዘላ።
ካልኣይ፡- ኤርትራ፡ ነታ ድሮ ኣብ ናይ ፈጠርቲ ራዕዲ ዝኾኑ ሊስታ ናይ መንግስታት ኣትያ ዘላ ኢራን፡ ኣብ'ታ ንጅቡቲ ቀረባ ዝኾነት ኣብ ቀይሕ ባሕሪ እትርከብ ወድብ ዓሰብ ንኢራን ወተሃደራዊ መደበር ክትገብር ኣፍቂዳትላ ኣላ ዝብል ዜና ንኣመሪካን እስራኤልን ኢትዮጵያን ዘሐጕስ ዜና ኣይኰነን።

ኣመሪካ፡ ንኤርትራ ኣብ'ቲ ናይ ፈጥርቲ ራዕዲ ሊስታ እንተደኣ ኣእትያታ፡ ስዒቡ ዝመጽእ ወተሃደራዊ፡ ቍጠባውን ገንዘባውን እገዳታት ኣብ ልዕሊ ኤርትራ፡ ንመንግስቲ ኤርትራ ዝጐድእ ክኸውን ኢዩ። ሰበ-ስልጣን ኤርትራ ናብ ኣመሪካን ኣውሮጳን ካልኦት መሓዙት ሃገራትን ክገሹ ኣይክኽእሉን ኢዮም። ኣብ ወጻኢ ዝርከቡ ኤርትራውያን ውን፡ ግብርን ካልእ ገንዘባዊ ወፈያታትን ናብ መንግስቲ ኣስመራ ክሰዱ ብሕጊ ኣይክፍቀደሎምን ኢዩ።

ክሳብ ሕጂ ውዱእ ነገር የለን። ሰበ-ስልጣን ኤርትራ ግን፡ በዚ ኩነታት’ዚ ተሻቒሎም ኢዮም ዘለዉ። ናይ ኣመሪካ ጸረ-ራዕዲ ፖሊስታት ንዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ኣብ ምርግጋእ ከምዘይተዓወተ ኣብ ግምት ብምእታው፡ ኣመሪካ፡ ነዚ ኣብ ግብሪ ከተውዕሎ ድያ ኣይኰነትን ኣብ መጻኢ ዝርአ ጉዳይ ኢዩ።

ኤርትራ፡ ከም ሱዳን፡ ኢራን፡ ሶርያን ኩባን ኣብ ሊስታ ናይ ፈጠርቲ ራዕዲ ዝኾኑ መንግስታት እንተደኣ ኣትያ፡ እቲ ምኽንያት፡ ኣስመራ፡ ነቲ ብኣመሪካ ዝተዋህባ ተደጋጋሚ መጠንቀቕታ ዕሽሽ ምባላን ደው ንምባሉ ብዕቱብነት ስለዝይተዋሳኣትሉን ኢዩ ክኸውን። እዚ ድማ፡ ተወሳኺ ፍሽለት ኣብ ናይ ወጻኢ ፖሊሲታት ናይ ስርዓት ኤርትራ ክኸውን ኢዩ።

እቲ ኣብ ዲፕሎማሲ ዝፍጸም ዘሎ ጌጋታት ነጸብራቕ ናይ’ቲ ብቅዋምን ብግዝኣተ-ሕግን ዘይምእዘዝ ውሽጣዊ ፖሊሲታት ኢዩ። ግሉጽነት ይኹን ተሓታትነት የለን። ፕረሲደንትን ጀነራላቱን ኣብ ልዕሊ ዜጋታት ኤርትራ ዘይሽረፍ ዘይቀኑርመም ፍጹም ስልጣን ኢዩ ዘለዎም። ንሳቶም ዝበልዎ ከም ሕጊ ናይ ሃገር ክፍጸም ጥራሕ’ዩ ዘለዎ። በዚ ጥንታዊ፡ በይናዊ ጉጅላዊ ኣገባብ ምሕደራ’ዚ፡ ኤርትራ፡ ዋላ ውን ቅቡል ዝኾነ ናይ ወጻኢ ፖሊሲ እንተዝህልዋ፡ ሰበ-ስልጣን ኣስመራ ካብ ኣመሪካ ተቐባልነት ክረኽቡ ክጽበዩ ከንቱ ፈተነ ኢዩ።

ናይ ሓባር ክብርታት ምህላው፡ንኹሉ ዲፕሎማስያዊ ጸገማት ዘይፈትሑ’ኳ እንተኾኑ፡ ኣብ ኣህጉራዊ ዝምድናታት ኣገዳሲ ተራ ከምዘለዎም ግን ኣይክሓድን ኢዩ። ናይ ኡጋንዳ ናይ ቀደም መራሒ፡ ኢዲ ኣሚን፡ ኣብ’ተን ኣብ ስልጣን ዝነበረለን 7 ዓመታት፡ ኣብ ነፍስወከፍ መዓልቲ 600 ዝግመቱ ሰባት ይቐትል ስለዝነበረ፤ እቲ ስልጡን ዓለም ክሓቕፎ ኣይከኣለን። ስለዝኾነ ድማ፡ ብውድቀት ናይ ኢዲ ኣሚን፡ ኩሉ፡ እንተላይ ነዚ ምስኡ ኢንተርቪው ክገብር ዕድል ዝረኸበ ጽሓፋይ፡ ናይ እፎይታ ስምዒት’ዩ ኣሕዲሩሎም።

ጭቃነን ስይጥንናን ብዝተፈላለዩ መልክዓት’ዮም ዝግለጹ። ኤርትራውያን ብጥሜት እናተሳቐዩ እንከለዉ፡ ናይ መግቢ ረድኤት ብምሕሳሙን ንቅዱስ ክብርታት ናይ ሓርነትን ሰብኣዊ መሰላትን ብምንጻግን፡ መንግስቲ ኤርትራ በቲ ንነዊሕ ዓመታት ዝተሳቐየ ህዝቢ ኤርትራ ክጽላእን እምነት ክስእንን ገይርዎ። ፈተውቲ ናጽነትን ዲሞክራስያውያን ዝኾኑ ሓይልታት ናይ ዓለም ውን፡ በዚ ተስፋ ቈሪጾምን ተበሳጭዮምን ኢዮም።

ተስፋይ ደጊጋ፡ ህልዊ ስርዓት ኤርትራ ክዕረየሉ ኣብ ዘይኽእል ደረጃ በጺሑ ኢዩ፤ ከምኡ ውን፡ ኣብ ትሕቲ ከበባ’ዩ ዝርከብ ዘሎ ስርዓት ኢዩ። ስለዝኾነ ድማ፡ መንግስቲ ኤርትራ ብሰላማዊ ኣገባብ ስልጣኑ ከይተደናገዮየ ንህዝቢ ኢዩ ከረክብ ዘለዎ ኢሉ።

ምስ ሚኪኤል ንምርኻብ በዚ ኢ-መይል ተጠቐሙ mike@RefygeeResarch.org